

บทที่ 4

นโยบายและขั้นตอนของการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาเรื่องการใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาในเรื่องการศึกษานโยบาย ขั้นตอนในการบริหารสินเชื่อ และการใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

ผลการศึกษาแบ่งออกได้ ดังนี้

นโยบายด้านสินเชื่อของธนาคารออมสิน

นโยบายด้านสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ จะเป็นนโยบายเดียวกับนโยบายของธนาคารออมสินสำนักงานภาค ซึ่งเน้นนโยบายการขยายสินเชื่อในด้านสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย และ สินเชื่อเพื่อธุรกิจแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อสนองนโยบายของทางรัฐบาลที่ต้องการกระจายรายได้ไปสู่ชนบท ส่งเสริมการประกอบอาชีพในครัวเรือนขนาดเล็ก เพื่อให้ความเจริญเข้าไปสู่ท้องถิ่นลดปัญหาแรงงานเข้ามาทำงานในเมือง ลดปัญหาชุมชน ให้ประชาชนได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เน้นการควบคุมให้สินเชื่อมีคุณภาพโดยมีการสอบทานสินเชื่อเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเกิดหนี้ค้างชำระ และเน้นการติดตามแก้ไขหนี้ที่ค้างชำระให้ลดลง

วิธีการดำเนินงานตามนโยบายด้านสินเชื่อ แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน เช่น กำหนดเป้าหมายในการขยายสินเชื่อ โดยระบุให้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละของสินเชื่อ หรือกำหนดเป้าหมายของหนี้ค้างชำระว่าไม่ควรเกินร้อยละเท่าใด สินเชื่อประเภทที่ดำเนินงานตามวิธีนี้ ได้แก่

1. สินเชื่อสวัสดิการ
2. สินเชื่อเคหะ
3. สินเชื่อไทรทอง
4. สินเชื่อเพื่อธุรกิจ

5. สินเชื่อพัฒนาชนบท
6. สินเชื่อตามข้อตกลง
7. การให้กู้เบิกเงินเกินบัญชี
8. สินเชื่อเคหะโครงการสินเชื่อเคหะรวมใจ
9. สินเชื่อเพื่อธุรกิจแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
10. สินเชื่อเพื่อพัฒนาชีวิตครู

2. กำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินงาน คือ การดำเนินงานสินเชื่อ ตามนโยบายของธนาคารหรือการสนองนโยบายของรัฐบาลในช่วงเวลานั้น ว่าต้องการเน้นสินเชื่อประเภทใดให้แก่ประชาชน หรือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจตามนโยบายของรัฐบาล โดยมีได้กำหนดเป็นงบประมาณให้ดำเนินงาน สินเชื่อประเภทที่ดำเนินงานตามวิธีนี้ ได้แก่

1. สินเชื่อเพื่อสถาบันการศึกษา
2. สินเชื่อเพื่อสถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพเอกชน

ขั้นตอนในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสิน

ในการจัดการสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การติดต่อลูกค้า
2. การวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้กู้เงิน
3. การจัดทำนิติกรรมสัญญาและการจ่ายเงินกู้
4. การรับชำระหนี้และการติดตามผลการดำเนินงาน
5. การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้
6. การดำเนินคดีและการบังคับคดี

ขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นขั้นตอนการบริหารที่ใช้ปฏิบัติกับสินเชื่อทุกประเภท ยกเว้นขั้นตอนการอนุมัติให้กู้เงินเท่านั้นที่แตกต่างออกไปตามลำดับขั้นการอนุมัติ

การติดต่อลูกค้า

เป็นการติดต่อเพื่อเสนอบริการสินเชื่อให้แก่ลูกค้ารวมทั้งรับคำขอู้และเอกสารที่ใช้ประกอบการพิจารณาให้กู้เงิน ข้อมูลที่ลูกค้าบันทึกในคำขอู้เงินต้องเป็นข้อมูลที่ครบถ้วนเป็นจริงและชัดเจน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาสินเชื่อ พร้อมทั้งรวบรวมเอกสารประกอบการขอู้ต่างๆ เช่น บัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน หนังสือบริคณห์สนธิ งบดุล งบกำไรขาดทุน ใบ

แจ้งยอดเงินฝากธนาคาร งบกระแสเงินสด ที่จะใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อ โดยใช้ดุลยพินิจกำหนดขอบเขตและปริมาณข้อมูลตามวงเงินขอสินเชื่อและระยะเวลาที่ขอกู้เงิน การขอกู้จำนวนมากและมีระยะเวลานาน ย่อมต้องการข้อมูลมากกว่าการขอสินเชื่อจำนวนน้อยและระยะเวลาสั้น

ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนจะมีส่วนช่วยให้การวิเคราะห์สินเชื่อไม่บิดเบือนไปจากความจริง ดังนั้นการที่จะได้มาซึ่งข้อมูลเหล่านี้ มีแหล่งที่ได้มาของข้อมูลดังนี้

1. การสัมภาษณ์ ควรทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกเป็นกันเองและเกิดความสบายใจ และยินยอมตอบบางคำถามที่ผู้ขอกู้อาจถือว่าเป็นความลับ จะต้องทำความเข้าใจกับลูกค้าว่าข้อมูลที่ได้ธนาคารจะไม่นำออกเปิดเผย ความรู้สึกเป็นกันเองกับพนักงานของธนาคารจะทำให้ได้ข้อมูลจากลูกค้ามากขึ้น

2. การออกเยี่ยมสถานประกอบการ นักธุรกิจมักยินดีที่จะให้เจ้าหน้าที่ธนาคารไปดูสถานที่ที่ทำงานของตน โดยเฉพาะถ้าเป็นโรงงาน เพราะทำให้เกิดความภาคภูมิใจ อีกประการหนึ่งธนาคารจะได้เข้าใจถึงวิธีการผลิต การขายสินค้าของธุรกิจนั้นๆ ดีขึ้น การสนทนาในที่ทำงานเพียงอย่างเดียวอาจทำให้เกิดภาพพจน์ที่ไม่แจ่มชัดเท่าที่ควร นอกจากนี้ถ้าเป็นลูกค้าที่ธนาคารอนุมัติวงเงินไปแล้ว ก็อาจจะถือเป็นโอกาสติดตามว่าลูกค้าใช้เงินไปตรงกับที่แจ้งกับธนาคารหรือไม่

3. การขอข้อมูลจากธนาคาร ธนาคารแต่ละแห่งมักจะเก็บประวัติลูกค้าไว้และถือเป็นธรรมเนียมในการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ข้อมูลที่สามารถแลกเปลี่ยนกันได้จะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการชำระหนี้ ส่วนข้อมูลส่วนตัวจะไม่สามารถแลกเปลี่ยนกันได้เพราะถือเป็นความลับของลูกค้า

4. การตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งอื่น เช่น ตรวจสอบข้อมูลกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ติดตามข่าวหนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ

5. การขอรายละเอียดของธุรกิจจากกระทรวงพาณิชย์ มีประโยชน์ในด้านที่จะทราบถึงวัตถุประสงค์ตามหนังสือบริษัทสนธิ พუნจทะเลเบียน ผู้ถือหุ้นตลอดจนกรรมการและงบการเงินซึ่งรับรองโดยผู้สอบบัญชีแล้ว

การวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้กู้เงิน

เมื่อได้รับคำขอกู้และเอกสารประกอบการขอกู้แล้ว พนักงานปฏิบัติการด้านสินเชื่อต้องตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของเอกสาร คุณสมบัติของผู้กู้ หลักประกันการกู้เงินและความเป็นไปได้ของการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ในการขอสินเชื่อ ทำการวิเคราะห์สินเชื่อ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะประเมินความเสี่ยงอันจะเกิดขึ้นจากการให้สินเชื่อ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาของสัญญา ที่ทำให้ผู้กู้ไม่สามารถจ่ายชำระหนี้คืนในเวลาที่กำหนดได้ โดยพนักงานปฏิบัติการด้านสินเชื่อจะต้องนำข้อมูลที่ได้มาทำการวินิจฉัยเพื่อเสนอต่อผู้อนุมัติว่าควรจะให้สินเชื่อแก่ผู้ขอกู้

หรือไม่ ถ้าให้กู้เงินควรมีเงื่อนไขอย่างไร เช่น ปลอดการชำระหนี้เงินต้นกี่ปี ให้นำบุคคลใดมาค้ำประกันเพิ่ม หรือจ่ายเงินกู้เป็นงวด ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ผู้ที่มิอำนาจอนุมัติได้ตัดสินใจ การวิเคราะห์ส่วนใหญ่มักจะเป็นออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของลูกค้ำ ความมีชื่อเสียง ความน่าเชื่อถือ ประวัติการศึกษา อุปนิสัย อายุ กระบวนการผลิต ประวัติการติดต่อกับธนาคารฯ นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับกิจการของผู้ขอกู้ ระบบการบริหาร แหล่งวัตถุดิบ นอกจากนี้ ยังต้องวิเคราะห์ถึงข้อมูลการตลาดและภาวะการแข่งขันของกิจการ ว่ามีปัญหาหรือมีจุดเด่นด้านใดบ้าง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นตัวเงิน เป็นการวิเคราะห์สถานะการจากงบการเงิน โดยใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์อัตราร้อยละ เพื่อหาแนวโน้มและอัตราการเจริญเติบโตของธุรกิจ ในทางปฏิบัติมักจะมีปัญหาจากการขาดความน่าเชื่อถือของงบการเงินของกิจการ

พนักงานปฏิบัติงานด้านสินเชื่อจะทำการสรุปผลการวิเคราะห์พร้อมจัดทำเป็นรายงานการวิเคราะห์สินเชื่อประกอบการเสนอขออนุมัติสินเชื่อ (หากเป็นการกู้เงินที่ใช้หลักทรัพย์เป็นประกันเงินกู้ ให้ประเมินราคาหลักประกันเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา) แล้วเสนออนุมัติตามลำดับ ขั้นตอนต่อไปนี้

1. สาขา
2. เขต
3. ภาค
4. สำนักงานใหญ่

ยกเว้น สินเชื่อเพื่อสถาบันการศึกษาและสินเชื่อเพื่อสถานศึกษาและสถาบันฝึกอบรมวิชาชีพที่สาขาไม่มีอำนาจอนุมัติเพียงแคร์รับเอกสารแล้วนำเสนอไปยังสำนักงานใหญ่โดยตรงเพื่อให้พิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วสำนักงานใหญ่จึงส่งกลับมาให้สาขาดำเนินงานตามขั้นตอนต่อไป

การจัดทำนิติกรรมสัญญาและการจ่ายเงินกู้

ภายหลังจากที่มีการอนุมัติอย่างเป็นทางการแล้ว จะมีการจัดทำสัญญาต่างๆ ตามประเภทสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติ เช่น สัญญากู้เงิน สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี สัญญาต่อท้ายสัญญากู้เงิน ตลอดจนดำเนินการจ้างทนายในกรณีที่เป็นกรให้สินเชื่อที่มีหลักทรัพย์เป็นหลักประกัน เมื่อจัดทำนิติกรรมสัญญาเรียบร้อยจะมีการลงนามทำนิติกรรมทั้งฝ่ายผู้กู้ ผู้ให้กู้ และผู้ค้ำประกันหรือ

ผู้จ้างงกับผู้รับจ้างงแล้ว ก็สามารถจ่ายเงินกู้ให้แก่ลูกค้ำหรือลูกค้ำสามารถใช้วงเงินเบิกเกินบัญชีที่ได้รับอนุมัติได้ทันที

การรับชำระหนี้และการติดตามผลการดำเนินงาน

ภายหลังจากการที่ลูกค้ำได้รับเงินกู้แล้ว ลูกค้ำจะต้องชำระคืนเงินต้นและดอกเบี้ยตามเงื่อนไขที่ได้กำหนดไว้ในสินเชื่อแต่ละประเภทตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ โดยลูกค้ำสามารถชำระเงินต้นและดอกเบี้ย ณ ธนาคารออมสินทุกสาขาทั่วประเทศ จนกว่าจะชำระหนี้ครบถ้วนตามสัญญาจึงถือว่าการให้บริการสินเชื่อสิ้นสุด แต่ในระหว่างที่ลูกค้ำยังมีบัญชีเงินกู้อยู่กับธนาคาร ธนาคารจะติดตามลูกค้ำเพื่อที่จะได้ทราบความก้าวหน้าในการทำงานของลูกค้ำว่าเป็นไปตามโครงการที่เสนอไว้ต่อธนาคารหรือไม่ ถ้ามีเหตุการณ์ผิดปกติเกิดขึ้นจะหาทางช่วยเหลือสถานการณ์ได้ทันทีซึ่งจะช่วยป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นค้างชำระหลังจากการให้สินเชื่อไปแล้วได้ การควบคุมให้สินเชื่อมีคุณภาพ มีดังนี้

1. การควบคุมให้ลูกหนี้ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ เป็นการควบคุมและป้องกันไม่ให้นี้ที่อนุมัติไปเปลี่ยนเป็นหนี้ที่ค้างชำระ เช่น ผู้กู้แจ้งวัตถุประสงค์เพื่อปลูกสร้างบ้าน ต้องควบคุมดูแลให้มีการใช้เงินตามวัตถุประสงค์โดยการจ่ายเงินกู้เป็นงวดตามความสำเร็จของบ้าน พนักงานปฏิบัติการด้านสินเชื่อจะต้องไปตรวจสอบสภาพของบ้านก่อนจ่ายเงินงวด เมื่อจ่ายเงินงวดสุดท้ายบ้านต้องปลูกสร้างเสร็จ

2. การควบคุมให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามเงื่อนไขและข้อตกลง วิธีนี้เป็นการควบคุม โดยธนาคารเป็นผู้กำหนดเงื่อนไขข้อตกลงและแจ้งให้ลูกหนี้ทราบถึงเงื่อนไขที่ตนพึงปฏิบัติตามอย่างชัดเจน เพื่อให้ลูกหนี้เข้าใจและปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น เช่น การชำระหนี้เงินกู้ภายในวันที่ 1- 3 ของทุกเดือน หากชำระหลังกำหนดเวลาจะต้องเสียดอกเบี้ยและค่าปรับ และการมีประวัติผิดนัดชำระหนี้จะส่งผลเสียต่อการขอู้ครั้งต่อไป

3. การดูแลระวังมิให้หลักประกันเสื่อมค่าหรือเสื่อมราคา มีการตรวจสอบดูแลรักษาหลักทรัพย์ที่รับเป็นหลักประกันให้อยู่ในสภาพที่มีคุณค่าอยู่ตลอดเวลา เช่น จัดให้มีการทำประกันอัคคีภัยโดยให้ธนาคารเป็นผู้รับประโยชน์ มีการจัดทำทะเบียนคุมหลักประกัน มีการตรวจสอบดูแลหลักประกันเพื่อป้องกันมิให้มีการรื้อถอนหลักประกันบางส่วน

4. การดูแลความสมบูรณ์ของสัญญาและอายุความ โดยเก็บรักษาสัญญาให้อยู่ในสถานที่ปลอดภัย เอกสารสัญญาทุกฉบับต้องครบถ้วน จัดเก็บรวบรวมเป็นแฟ้มเพื่อให้สะดวกในการค้นหาดูแลความถูกต้องครบถ้วนของข้อความในสัญญา

5. การดูแลผลการดำเนินงานของลูกหนี้ เป็นการติดตามผลการดำเนินงานของลูกหนี้แต่

ละรายอย่างสม่ำเสมอ ติดตามดูการชำระหนี้หากลูกหนี้เริ่มผัดนัดชำระหนี้ อาจแสดงให้เห็นว่าในอนาคตอาจเป็นหนี้ที่มีปัญหาได้ ดังนั้นธนาคารควรมีการติดตามหนี้ สอบทานสินเชื่อ และจัดชั้นหนี้ที่มีปัญหา

6. การบริหารหนี้ที่มีปัญหา ในกรณีที่ลูกหนี้เริ่มผัดนัดชำระหนี้ ธนาคารต้องเข้าไปตรวจสอบให้ความช่วยเหลือโดยให้คำแนะนำปรึกษา เสนอวิธีการช่วยเหลือ แก้ไขหนี้ที่ค้างชำระ เช่น การขยายระยะเวลาการชำระหนี้และการให้เงินกู้เพิ่มเติม

การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้

เมื่อลูกหนี้เริ่มชำระหนี้บางส่วนแล้ว หน้าที่สำคัญในการบริหารสินเชื่ออีกประการหนึ่ง คือ การติดตามหนี้ เพราะการบริหารสินเชื่อจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ก็ต่อเมื่อ ธนาคารฯ ได้รับชำระหนี้กลับคืนมาครบถ้วนแล้ว เมื่อลูกหนี้ผัดนัดชำระหนี้งวดใดงวดหนึ่ง ทางธนาคารจะทำการติดตามทวงถามและมีการวิเคราะห์จัดประเภทลูกหนี้เพื่อหาสาเหตุของหนี้ที่ค้างชำระก่อน แล้วทำการติดตามหนี้โดยใช้วิธีที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสาเหตุของหนี้ที่ค้างชำระอาจเกิดขึ้นได้ดังต่อไปนี้

1. ลูกหนี้ที่มีประวัติการส่งชำระหนี้ดีแต่ไม่สามารถหาเงินสดมาชำระหนี้ได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด(ทุกวันที่ 1-3 ของเดือน)ได้เนื่องจาก ขาดสภาพคล่อง ธนาคารควรผ่อนผันระยะเวลาการชำระหนี้ให้และคอยติดตามทวงถามให้ได้รับชำระหนี้ตรงตามเวลาที่ผ่อนผัน
2. ลูกหนี้ลืมวันชำระหนี้ ธนาคารควรส่งจดหมายเตือนหรือโทรศัพท์สอบถาม
3. ลูกหนี้ส่งชำระหนี้ล่าช้าหรือชำระเดือนเว้นเดือน ถ้าไม่ติดตามทวงถามลูกหนี้ก็ไม่ชำระหนี้ ธนาคารต้องโทรศัพท์ติดตามอย่างสม่ำเสมอ
4. ลูกหนี้ประสบเหตุการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อน เช่น ประสบอุบัติเหตุ ประสบภัยธรรมชาติ ป่วย ควรติดตามโดยวิธีไม่เข้มงวดและมีการผ่อนผันให้
5. ลูกหนี้มีเจตนาที่จะไม่ชำระหนี้ ธนาคารอาจต้องใช้วิธีที่เข้มงวดขึ้น โดยชี้ให้เห็นผลเสียของการไม่นำเงินมาชำระหนี้ หรือใช้การขู่ว่าจะฟ้องดำเนินคดีเพื่อให้ลูกหนี้ไม่กล้าค้างชำระหนี้

วิธีการติดตามหนี้ แบ่งออกได้ดังต่อไปนี้

1. การส่งเอกสารทางบัญชี ได้แก่การส่งใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร หรือ ใบสอบถามยอดคงเหลือ หรือจดหมายแจ้งยอดหนี้ เพื่อเตือนให้ลูกหนี้ทราบ วิธีนี้จะใช้กับลูกหนี้ที่

ไม่มีเจตนาจะค้าง หรือไม่เข้าใจเงื่อนไขการชำระหนี้ หรือลืมชำระหนี้ แต่มีความตั้งใจจะชำระหนี้ ทำให้ลูกหนี้ไม่รู้สึกว่าการทวงหนี้ และมีความรู้สึกที่ดีต่อธนาคารเหมือนเดิม และยังได้รับชำระหนี้ตรงตามกำหนด

2. การส่งจดหมายเตือน ซึ่งอาจเป็นลักษณะจดหมายส่วนตัว หรือหนังสือเป็นทางการ โดยผู้มีอำนาจลงนามของธนาคารหรือทนายความของธนาคารแล้วแต่ประเภทของลูกหนี้ โดยจดหมายควรมีเนื้อหาในการทวงถามแตกต่างกัน มีความเข้มงวดแตกต่างกัน จดหมายเตือนฉบับที่ 1 อาจมีข้อความขอร้องที่ร่วมมือด้วยดีตลอดมา จดหมายเตือนฉบับสุดท้ายอาจมีข้อความว่า “มีฉะนั้นธนาคารฯจำเป็นต้องดำเนินการตามกฎหมายต่อไป”
3. การใช้โทรศัพท์ เป็นการติดต่อที่รวดเร็วและสะดวกที่สุด เสียค่าใช้จ่ายน้อยและสามารถเจรจาทำความเข้าใจกันได้ดี นอกจากนี้ยังสามารถวัดความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ได้ด้วย เช่น จากการที่ลูกหนี้เคยรับโทรศัพท์ด้วยดี เปลี่ยนเป็นการไม่ยอมรับโทรศัพท์ก็จะเป็นเครื่องชี้ว่า ลูกหนี้อาจจะเริ่มมีปัญหา
4. การส่งพนักงานออกไปพบลูกหนี้ วิธีนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายทางด้านกำลังคน แต่จะได้ผลดี เพราะลูกหนี้อาจจะเกิดความเกรงใจ นอกจากนี้ยังมีโอกาสที่จะทราบความจริงถึงฐานะและกิจการของลูกหนี้ด้วย แต่พนักงานต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีไหวพริบในการเจรจา

จากการติดตามทวงถามหนี้ สอบถามถึงปัญหาและสาเหตุของการไม่ชำระหนี้ หากลูกหนี้มีปัญหาในการส่งชำระหนี้จริงๆแล้ว สิ่งที่ดีควรทำคือการแก้ไขหนี้ให้แก่ลูกหนี้ที่มีปัญหาตามความตั้งใจที่จะชำระหนี้และความสามารถในการส่งชำระหนี้ ส่วนลูกหนี้ที่พิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สามารถติดตามหนี้ได้หรือไม่มีความตั้งใจที่จะชำระหนี้จะส่งข้อมูลให้ทนายความเพื่อดำเนินการต่อไป

การดำเนินคดีและการบังคับคดี มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. บอกกล่าวทวงถามให้ชำระหนี้โดยทนายความ เมื่อธนาคารออมสินสาขาได้จัดส่งเรื่องเพื่อดำเนินคดีกับลูกหนี้ตามขั้นตอนและเอกสารส่งถึงทนายความของภาคแล้ว ทนายความจะให้ธนาคารออมสินสาขาคำนวณยอดหนี้และทำหนังสือเตือนให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หนังสือบอกกล่าวบังคับจำนวน โดยปกตินิยมจะกำหนดเวลาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ลูกหนี้ได้รับหนังสือ หากลูกหนี้ไม่มาชำระหนี้ทนายความจะทำการส่งฟ้องเพื่อดำเนินคดีต่อไป
2. การยื่นฟ้องคดีต่อศาล ทนายความจะจัดทำคำฟ้อง พร้อมสำเนาเอกสารและยอดหนี้ที่ระบุจนถึงวันฟ้องยื่นฟ้องต่อศาล โดยชำระเงินค่าฤชาธรรมเนียมค่าขึ้นศาลและค่านำหมาย ศาลจะ

ประทับรับฟ้อง ซึ่งจะทราบวันนัดสืบพยาน จากนั้นเจ้าหน้าที่ศาลจะเป็นผู้ส่งหมายเรียกและสำเนา คำฟ้องให้จำเลย(ลูกหนี้) ทนายความจะเป็นผู้ติดตามผลการส่งหมายให้จำเลย ในกรณีที่ส่งหมายไม่ได้ ทนายความจะต้องแถลงเพื่อดำเนินการส่งหมายใหม่หรือขอประกาศหนังสือพิมพ์ หากไม่แถลง ภายใน 7 วันนับแต่วันส่งหมายไม่ได้ ศาลจะมีคำสั่งทั้งฟ้องจำนำยศคดีและริบเงินค่าขึ้นศาล แต่สามารถยื่นฟ้องใหม่ได้ภายในอายุความโดยเสียเงินค่าฤชาธรรมเนียมค่าขึ้นศาลใหม่

3. การสืบพยาน เมื่อทราบวันนัดสืบพยานแล้ว ทนายความจะจัดส่งแนวคำเบิกความพยานให้แก่ผู้รับมอบอำนาจดำเนินการแทนธนาคาร เช่น ผู้จัดการ ซึ่งต้องเบิกความในฐานะพยานให้ทราบแนวคำเบิกความ

ในระหว่างรอสืบพยานหากจำเลยมาติดต่อที่ธนาคารออมสินสาขา จะต้องแจ้งให้ทนายความทราบเพื่อดำเนินการแก้ยอดหนี้ หากลูกค้ำมาชำระทั้งหมด ก่อนรับชำระหนี้ธนาคารออมสินสาขาจะต้องแจ้งให้ทนายความทราบ เพื่อเรียกเก็บค่าธรรมเนียมศาล คำนำหมาย ค่าใช้จ่ายในการฟ้อง ค่าทนายความ และทำหนังสือแจ้งการปิดบัญชีเพื่อที่ทางทนายความจะได้ทำการถอนฟ้อง

ในวันนัดพิจารณาสืบพยาน

1. หากจำเลยไม่ยื่นคำให้การต่อสู้คดีและไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา จะมีการสืบพยานโจทก์คือตัวผู้รับมอบอำนาจและส่งเอกสารต้นฉบับเป็นพยานเอกสารยื่นต่อศาล ศาลจะพิพากษาคดีในวันนั้น
2. หากจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดี และมีความประสงค์จะขอส่งชำระหนี้ต่อไป จะมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ศาลจะพิพากษาตามหนังสือประนีประนอมยอมความในวันนัดสืบพยานนั้น
3. หากจำเลยยื่นคำให้การต่อสู้คดี และมาศาลในวันนัดพิจารณา จะมีการสืบพยานโจทก์และส่งเอกสารต้นฉบับเป็นพยานเอกสารยื่นต่อศาล เมื่อสืบพยานโจทก์เสร็จจะมีการนัดพยานจำเลย จำเลยก็จะสืบพยานของจำเลย เมื่อสืบพยานจำเลยเสร็จ ศาลจะนัดอ่านคำพิพากษา

4. การพิพากษา คำพิพากษาของศาลชั้นต้นมี 2 แบบ คือ คำพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความ และ คำพิพากษาเมื่อมีการสืบพยานเสร็จสิ้น หากศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ให้แก่โจทก์ไม่เต็มตามฟ้อง หรือคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำกว่าที่ธนาคารกำหนด หากเห็นว่ามีความผิดอันสมควรทนายความสามารถทำการยื่นเรื่องขออุทธรณ์ให้ศาลพิจารณาใหม่ โดยยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์และยื่นฎีกาต่อศาลฎีกาตามลำดับ จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุด

5. การส่งคำบังคับและขอหมายบังคับคดี เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว แต่ลูกหนี้ยังไม่ชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ครบถ้วนตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ธนาคารออมสินสาขาจะทำการราย

งานผลให้ทนายความทราบหากเป็นหนี้ไม่มีหลักประกัน ธนาคารออมสินสาขาจะทำการสืบหาทรัพย์สิน ที่อยู่และสถานที่ทำงานของลูกหนี้ เพื่อให้ทนายความดำเนินการบังคับคดีต่อไป หากหนี้มีหลักประกันจะทำการบังคับยึดทรัพย์สินหลักประกันนั้น โดย

1. ขอให้ศาลส่งคำบังคับคดีกรณีที่จำเลยไม่มาศาลในวันพิพากษา
2. ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี กรณีที่จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือได้รับคำบังคับคดีแล้วไม่มาชำระ

6. การยึดทรัพย์ เมื่อยื่นคำขอหมายบังคับคดีกับเจ้าพนักงานบังคับคดีที่สำนักงานบังคับคดี จะทำเรื่องยึดทรัพย์ ทนายความและผู้รับมอบอำนาจให้ยึดทรัพย์จะนำยึดทรัพย์พร้อมกับเจ้าพนักงานบังคับคดี

7. การขายทอดตลาด เมื่อเจ้าพนักงานบังคับคดีได้ยึดทรัพย์แล้วจะกำหนดวันขายทอดตลาด โดยในวันขายทอดตลาดธนาคารจะต้องส่งผู้รับมอบอำนาจในการขายทอดตลาดมาทำการขายทอดตลาด เมื่อขายทอดตลาดได้เงินก็จะนำมาชำระหนี้เพื่อปิดบัญชีให้ลูกค้า

8. การตั้งหนี้เป็นสูญ หากยึดทรัพย์ได้ไม่พอชำระหนี้หรือไม่สามารถติดตามยึดทรัพย์สินของลูกหนี้ให้เสร็จสิ้นภายใน 10 ปีนับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด ทางธนาคารจะทำการตั้งหนี้เป็นสูญ

ขั้นตอนที่สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ ในการวิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารออมสิน

จากการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและขั้นตอนในการบริหารสินเชื่อของธนาคารออมสินในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบถึงลำดับขั้นตอนการดำเนินงานทางด้านการบริหารสินเชื่อ ซึ่งสามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ในขั้นตอนต่างๆ ได้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้กู้เงิน
2. การรับชำระหนี้และติดตามผลการดำเนินงาน
3. การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้

การวิเคราะห์สินเชื่อและการอนุมัติให้กู้เงิน

เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการบริหารสินเชื่อ เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สินเชื่อ จะเป็นข้อมูลที่ผู้อนุมัติจะใช้ประกอบการตัดสินใจอนุมัติสินเชื่อ ซึ่งจะเป็นสิ่งตัดสินว่าจะมีการดำเนินการตามขั้นตอนการบริหารสินเชื่อต่อไปหรือไม่ หากผู้อนุมัติตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือข้อมูลที่ไม่เพียงพอในการตัดสินใจแล้ว สินเชื่อที่อนุมัติให้กู้เงินไปจะกลายเป็นสินเชื่อที่ไม่มีคุณภาพ ทำให้ต้องมีการติดตามหนี้ค้างชำระหรือต้องทำการแก้ไขหนี้ ทำให้ธนาคารต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก

ขึ้น ในทางกลับกันหากสินเชื่อนี้ที่อนุมัติให้กู้เงินเกิดจากการตัดสินใจที่ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง ก็จะสามารถช่วยป้องกันความเสี่ยงในการให้สินเชื่อ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเงิน มักจะนิยมใช้ หลัก C's Policy ในการวิเคราะห์ ซึ่งในขั้นตอนการวิเคราะห์ตามหลักนี้สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ได้ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติของผู้กู้ (Character) คือบุคลิกลักษณะของลูกค้ำ รวมถึงพฤติกรรม ธุรกิจ การเงิน การงาน บุคลิก ความรับผิดชอบ เป็นต้น การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้กู้ค่อนข้างยาก เนื่องจากธนาคารมีเวลารู้อักลูกค้ำน้อยมาก การพิจารณาจะพิจารณาจากประวัติในอดีตเพื่อมาใช้คาดการณ์ในอนาคต ดังนี้

1.1 การทำงานตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน พิจารณาสถานที่ทำงาน ความมั่นคงขององค์กรที่ทำ มีชื่อเสียงหรือเป็นที่ยอมรับหรือไม่ จะสะท้อนให้เห็นว่าลูกค้ำมีความรู้ความสามารถ มีสภาพคล่อง คุณลักษณะตำแหน่งงาน ลักษณะงาน และความรับผิดชอบ

1.2 ฐานะทางสังคม ลูกค้ำต้องมีฐานะทางสังคม มีผู้ยกย่องนับถือ เป็นผู้ที่มียศชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับนับถือแก่บุคคลทั่วไป

1.3 ประวัติการชำระหนี้ที่มีอยู่เดิม เป็นส่วนที่ธนาคารให้ความสำคัญมาก เพื่อพิจารณาว่าลูกค้ำได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของธนาคารหรือไม่ จะแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลา ผู้ที่มีประวัติการชำระหนี้ดี เท่ากับธนาคารเชื่อใจได้ร้อยละ 80

1.4 ทักษะคิดต่อชีวิตและการทำงานทั่วไป ผู้ขอเงินต้องสร้างนิสัยที่ดี มีความพยายามเรียนรู้ในสิ่งที่จะทำโครงการขอเงิน มีมโนธรรมและคุณธรรมที่ดี มีความเป็นคนสมเหตุสมผล ไม่มีประวัติเสียหายทางการเงิน ผู้บังคับบัญชาให้คำรับรอง

2. ความสามารถในการชำระหนี้ (Capacity) หมายถึง ประสิทธิภาพของลูกหนี้ในการที่จะสามารถชำระหนี้คืนให้กับธนาคาร ได้ตรงตามกำหนดเวลา ซึ่งในการวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ นั้น จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง 2 ประการ คือ

2.1 วิเคราะห์ความสามารถในการหารายได้ เพื่อดูว่ารายได้ที่ลูกค้ำได้รับจริงๆ นั้นมีเท่าใด เช่น พิจารณาใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคารว่ามีรายรับฝากเข้ามาเท่าใด พิจารณารายได้จากใบสำคัญการจ่ายเงินเดือน ทั้งนี้เนื่องจากการจ่ายชำระหนี้คืนนั้นควรจะจ่ายชำระจากรายได้มากกว่า การจ่ายชำระหนี้จากเงินสะสมของผู้ขอู้ รวมทั้งจะต้องมีการตรวจสอบว่า ผู้ขอู้ยังมีหนี้สินอื่นๆ

ซึ่งจะต้องชำระคืนหรือไม่ เพื่อเป็นการประมาณรายได้ของผู้ขอกู้ว่าเพียงพอที่จะชำระหนี้คืนหรือไม่

2.2 รูปแบบการใช้จ่าย จะต้องศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายส่วนตัวและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสำหรับกิจการที่อยู่ในรูปของกิจการค้าย่อยนั้น การแยกประเภทค่าใช้จ่ายระหว่างค่าใช้จ่ายส่วนตัวกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจะกระทำได้ค่อนข้างยาก แต่อย่างน้อยก็ควรจะต้องทราบถึงค่าใช้จ่ายหลัก เช่น ค่าเช่าพื้นที่ค้าขาย ค่าซื้อสินค้ามาเพื่อผลิตต่อหรือเพื่อขาย ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ถือเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและสามารถแยกออกมามีค่าใช้จ่ายรวมของผู้ขอกู้ได้ง่าย

โดยทั่วไป การวิเคราะห์และหาข้อเท็จจริงในส่วนที่เกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายของผู้ขอกู้ นั้น มาจากข้อมูลทางการบัญชีทั้งสิ้น เพราะความสามารถในการชำระหนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นตัวเงิน และสามารถใช้ในการวิเคราะห์งบการเงินดังต่อไปนี้ช่วยในการหาความสามารถในการชำระหนี้

กรณี ผู้กู้เป็นบุคคลทั่วไป จะใช้ การวิเคราะห์ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร

กรณี ผู้กู้เป็นกิจการ จะใช้

1. การวิเคราะห์อัตราร้อยละของยอดรวม
2. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน
3. การวิเคราะห์ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร
4. การวิเคราะห์งบกระแสเงินสด
5. การวิเคราะห์เพื่อหาจุดคุ้มทุน

ตามปกติกิจการจะต้องมีการจัดทำบัญชีและงบการเงินต่างๆ แต่หากเป็นกิจการขนาดเล็กหรือบุคคลธรรมดาที่ไม่มีการจัดทำบัญชี ผู้วิเคราะห์ควรสร้างงบกำไรขาดทุนแบบง่าย ๆ เพื่อวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ โดยสร้างงบกำไรขาดทุนเป็นรายเดือน ดังนี้

งบกำไรขาดทุน			
	ของ.....		
	สำหรับ.....		
รายได้ :			
	เงินเดือน	xxx	
	ค่านายหน้า	xxx	
	เงินปันผล	xxx	
	อื่น ๆ	<u>xxx</u>	
	รวมรายได้		xxxx
ค่าใช้จ่าย :			
	รายจ่าย.....	xxx	
	รายจ่าย....	xxx	
	รายจ่ายค้างงวด :		
	ดอกเบี้ยเงินกู้ของเดิม	xxx	
	เงินต้นเงินกู้ของเดิม	xxx	
	ดอกเบี้ยเงินกู้ของใหม่	xxx	
	เงินต้นเงินกู้ของใหม่	<u>xxx</u>	<u>xxx</u>
	รวมค่าใช้จ่าย		xxxx
	กำไร(ขาดทุน)สุทธิ		<u>xxx</u>

รูปที่ 4.1 แสดงงบกำไรขาดทุนส่วนตัว

งบกำไรขาดทุน		
ของ.....		
สำหรับ.....		
รายได้		XXXX
หัก ต้นทุนสินค้าขาย		XXXX
กำไรเบื้องต้น		XXX
หัก ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร		XXX
กำไรก่อนดอกเบี้ยจ่าย		XXX
หัก ดอกเบี้ยจ่ายเดิม	XX	
ดอกเบี้ยจ่ายใหม่	XX	
เงินต้นเก่าที่ต้องชำระในเดือน	XX	
เงินต้นใหม่ที่ต้องชำระในเดือน	XX	XXX
กำไรสุทธิหลังจากชำระหนี้.....		XXX

รูปที่ 4.2 แสดงงบกำไรขาดทุนของกิจการ

3. ทุน (Capital) หมายถึง ทรัพย์สินที่ผู้ประกอบการนำมาลงไว้ในธุรกิจ ดังนั้น สามารถนำอัตราส่วนทางการเงินมาใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงของทุนที่นำมาลงได้ เช่น หากอัตราหนี้สินต่อทุนเท่ากับ ศูนย์ แสดงว่ากิจการอาจดำเนินงานโดยไม่มี การกู้ยืมเงินจากบุคคลภายนอก ซึ่งถ้ากิจการมีเงินทุนหมุนเวียนในกิจการน้อยแล้ว จะทำให้ดำเนินธุรกิจได้ไม่คล่องตัวและกำไรที่ตามมา ย่อม น้อยตามไปด้วย ดังนั้น กิจการจึงมักทำการกู้ยืมเงินตามความสามารถของตนเอง เพื่อขยายกิจการ และทำให้มีกำไรที่สูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันหากมีเงินทุนหมุนเวียนจากการกู้ยืมมากเกินไป ย่อมมี ความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ เพราะเงินกู้นั้นเป็นภาระผูกพันที่กิจการต้องจ่ายชำระหนี้สินไม่ว่า ธุรกิจจะมีกำไรหรือขาดทุน

หากกิจการมีอัตราหนี้สินต่อทุนสูงเท่าใด แสดงว่ากิจการมีการหาเงินทุนจากการกู้ยืมมากกว่าการลงทุนจากทุนของตนเองเท่านั้น ความเสี่ยงในการได้รับเงินคืนเมื่อลูกหนี้เลิกกิจการของ ธนาคารหรือเจ้าหนี้ยิ่งสูงขึ้นตามไปด้วย ผู้วิเคราะห์สินเชื่อก็ควรพิจารณาถึงจำนวนของทุนที่ผู้

ขอกู้เงินนำมาลงทุนด้วย แต่ไม่สามารถกำหนดแน่นอนได้ว่า อัตราหนี้สินต่อทุนในอัตราเท่าใดที่เหมาะสม เพราะต้องขึ้นกับลักษณะธุรกิจซึ่งจะมีมาตรฐานอัตราหนี้สินต่อทุนต่างกันออกไป

4. หลักประกัน(Collateral) เป็นสินทรัพย์ที่ลูกหนี้สามารถนำมาค้ำประกันการขอกู้เงิน ซึ่งผู้วิเคราะห์ควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1. หลักประกันต้องสามารถเปลี่ยนมือได้ง่าย ซึ่งหมายถึงหลักประกันตั้งอยู่ในทำเลที่ดี และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำโครงการได้หลายประเภท และต้องไม่มีข้อจำกัดการใช้ประโยชน์จากที่ดินตามข้อกำหนดมากจนเกินไป

2. เงินกู้ต่อมูลค่าหลักประกันควรจะต่ำ หรือจะสูงได้ก็ไม่ควรเกินกว่าที่อัตราส่วนมาตรฐานที่ธนาคารยอมรับได้

5. สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าหรือกิจการ (Condition) สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับลูกค้าหรือกิจการที่มาขอกู้เงิน เป็นหลักเกณฑ์สุดท้ายในการพิจารณาที่ทำให้การวิเคราะห์สินเชื่อมีความยืดหยุ่น เพราะโครงการบางโครงการอาจมีความเสี่ยงในการให้สินเชื่อมากขึ้นไป ถ้าไม่มีกฎข้อบังคับ หรือเงื่อนไขเพิ่มเติมลงไป สภาพแวดล้อม นโยบาย จะเป็นตัวกำหนดให้หลักเกณฑ์ 4 ข้อแรกเกิดความยืดหยุ่น

การรับชำระหนี้และติดตามผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานในขั้นนี้เกิดจากความไม่แน่นอนในอนาคตของกิจการของลูกค้า แม้ว่า ณ วันที่เราพิจารณาอนุมัติสินเชื่อจะมีการพิจารณาอย่างดีที่สุดว่าลูกค้ามีคุณสมบัติพอเพียงในการให้กู้เงิน แต่ความไม่แน่นอนในอนาคตอาจเกิดได้จาก ภาวะเศรษฐกิจ การเมือง การแข่งขันในธุรกิจ หรือ การดำเนินงานของลูกค้าเอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้ความสามารถในการชำระหนี้ลดลง หรือไม่สามารถชำระหนี้ได้ ดังนั้น หากไม่มีการติดตามเงินกู้ที่ได้อนุมัติไปหรือมิได้ติดตามการดำเนินงานของลูกค้าให้ดี โอกาสที่จะเกิดหนี้เสียย่อมมีมาก

การติดตามผลการดำเนินงาน หรือการวิเคราะห์ทบทวนสินเชื่อ ควรจะอย่างน้อยปีละครั้ง โดยวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ทบทวน ก็คือ ต้องการทราบถึงฐานะกิจการ และภาวะการดำเนินงาน หรือความสามารถในการชำระหนี้ว่ายังมีอยู่หรือไม่ เพื่อจะได้ทำการจัดชั้น ลูกหนี้ว่าเป็นลูกหนี้ชั้นดี หรือลูกหนี้เริ่มมีปัญหา และสามารถแก้ไขได้ทันถ้าลูกหนี้เริ่มแสดงอาการว่ากิจการเริ่มตกต่ำลง หรือใช้เพื่อวิเคราะห์หาโอกาสขยายสินเชื่อแก่กิจการถ้ากิจการของลูกค้าดำเนินไปด้วยดีหรือกำลังขยายกิจการ

ดังนั้น ในการติดตามผลการดำเนินงาน ทางธนาคารต้องนำงบการเงินของกิจการมาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้ง เพื่อให้ทราบฐานะของกิจการ ซึ่งเป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สามารถนำข้อมูลทางการบัญชีมาใช้วิเคราะห์ได้ เหมือนขั้นการประเมินความสามารถในการชำระหนี้

การติดตามหนี้และแก้ไขหนี้

ในการแก้ไขหนี้ให้กับลูกหนี้ นอกจากจะพิจารณาถึงความตั้งใจในการชำระหนี้ของลูกหนี้แล้ว ยังต้องพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้ด้วยว่า ลูกหนี้สามารถจะชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยได้มากน้อยเพียงใดหรือความสามารถในการดำเนินธุรกิจต่อไปของลูกหนี้ จากนั้นจึงทำการเลือกวิธีการแก้ไขหนี้ที่เหมาะสมให้กับลูกหนี้

ดังนั้น ในการพิจารณาถึงความสามารถในการชำระหนี้หรือความสามารถในการดำเนินธุรกิจของลูกหนี้ จึงจำเป็นต้องทำการวิเคราะห์ลูกหนี้ใหม่เหมือนเมื่อครั้งที่ลูกหนี้เริ่มขอกู้เงินครั้งแรก ซึ่งต้องใช้ข้อมูลทางการบัญชีในการวิเคราะห์เช่นเดียวกับขั้นการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าเพื่อพิจารณาให้กู้เงิน เช่น หากลูกหนี้ถูกบังคับจากเจ้าหนี้ให้มาขอแก้ไขหนี้ด้วยวิธีขยายวงเงินกู้เพื่อนำไปชำระหนี้เจ้าหนี้รายอื่น จะทำให้การแก้ไขหนี้นั้นไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่แท้จริงของธุรกิจได้ วิธีวิเคราะห์ที่เหมาะสมในกรณีเช่นนี้คือ

1. ให้ลูกหนี้รายงานรายละเอียดลูกหนี้ รายงานการขาย การผลิต เจ้าหนี้ เพื่อทำการวิเคราะห์การดำเนินงานทุก 2 สัปดาห์
2. วิเคราะห์จุดคุ้มทุน เพื่อดูว่ายอดขายยังสูงกว่าต้นทุนผันแปรมากน้อยเพียงใด
3. วิเคราะห์งบกระแสเงินสด

การเลือกวิธีแก้ไขหนี้ให้กับลูกหนี้นั้น ผู้วิเคราะห์ควรคำนึงถึงการวิเคราะห์เงินสดหมุนเวียน ของลูกหนี้ว่าจะมีกระแสเงินสดรับ-จ่ายเกิดขึ้นเท่าใด และสามารถชำระหนี้ได้เพียงใด

ข้อมูลทางการบัญชีที่จำเป็น ต่อการวิเคราะห์สินเชื่อของธนาคารออมสิน

ข้อมูลทางการบัญชีที่ใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อ ได้แก่

1. งบกำไรขาดทุน
2. งบดุล
3. งบกระแสเงินสด
4. หมายเหตุประกอบงบการเงิน
5. ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร

กรณีที่อยู่เป็นบุคคลทั่วไป ข้อมูลที่ต้องการคือ งบกำไรขาดทุน และ ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร

กรณีที่อยู่เป็นนิติบุคคล ข้อมูลที่ต้องการคือ งบดุล งบกำไรขาดทุน งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงินและใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร

การขอกู้ระยะสั้น เช่นการกู้เงินที่มีระยะเวลา 1-5 ปี ข้อมูลทางการบัญชีควรมีดังนี้

1. งบดุลของทุกปีที่ผ่านมาแล้ว ถ้าเป็นไปได้ควรจะต้องย้อนหลังไป 2- 5 ปี ยกเว้นกิจการตั้งใหม่
2. งบกำไรขาดทุนทุกปี
3. งบกระแสเงินสด
4. ใบแจ้งยอดบัญชีเงินฝากธนาคาร

การขอกู้ระยะยาว เช่นการกู้เงินที่มีระยะเวลาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ควรมีข้อมูลทางการบัญชี และมีเอกสารประกอบมากกว่าการขอกู้ระยะสั้น เพราะการชำระหนี้ของการขอกู้ระยะยาวมาจาก 2 แหล่ง คือ จากแหล่งการใช้เงินทุนหมุนเวียนและจากกำไรในแต่ละปีเพื่อชำระหนี้ระยะยาวที่ถึงกำหนดในแต่ละปี ข้อมูลทางการบัญชีจึงควรมีดังนี้

1. งบดุลของทุกปี ตั้งแต่เปิดกิจการ
2. งบกำไรขาดทุนของทุกปี
3. งบกระแสเงินสดของทุกปี
4. ใบแจ้งยอดเงินฝากธนาคาร
5. งบดุลและงบกำไรขาดทุนหลังจากให้เงินกู้แล้ว ตลอดเวลาที่ยังมีหนี้ระยะยาวคงเหลืออยู่

(ข้อมูลทางการบัญชีที่ได้มาทั้งหมดไม่จำเป็นต้องทำการวิเคราะห์ให้ครบ เช่น กิจการที่ตั้งมานานหลายปี ไม่จำเป็นต้องวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินทุกปี เพียงแต่ดูว่า กิจการดำเนินงานมีกำไรหรือขาดทุน มีการจัดหาเงินทุนจากการกู้ยืมมาก่อนหน้านานน้อยเพียงใด แล้วทำการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินเฉพาะใน 2-5 ปีหลังสุด)

ส่วนใหญ่ผู้ขอกู้เงินมักจะส่งงบการเงินฉบับที่ส่งสรรพากรมาให้ธนาคาร ซึ่งมักไม่ตรงกับความจริง เพราะผู้ขอกู้จะพยายามทำงบให้ขาดทุน หรือมีกำไรที่น้อย ดังนั้นผู้วิเคราะห์จะต้องทำการปรับปรุงงบการเงินให้ตรงกับความจริงมากที่สุด ซึ่งอาจทำได้โดยทำการจัดทำงบการเงินจำลองขึ้นมา ดังนี้

งบดุล ในรายการที่ไม่มีความสัมพันธ์กับงบกำไรขาดทุนส่วนใหญ่จะไม่มีงบปิดเป็นความจริง เช่น สินทรัพย์ แต่ควรตรวจสอบความถูกต้องว่ามีประเภทและมูลค่าทรัพย์สินตรงตามงบหรือไม่

งบกำไรขาดทุน รายการที่เกี่ยวข้องกับการขายและต้นทุน จะเป็นรายการที่มักจะถูกบิดเบือนเสมอ เช่น

- ลดยอดขายแต่เพิ่มต้นทุน
- ลดยอดขายแต่ต้นทุนเท่าเดิม
- ยอดขายเท่าเดิมแต่เพิ่มต้นทุน

ข้อมูลเหล่านี้มีผลกระทบต่อกำไรขาดทุนของกิจการ กำไรสะสม ซึ่งผู้วิเคราะห์จะต้องทำการปรับยอดให้ตรงกับความจริงมากที่สุด โดยต้องแน่ใจว่าข้อมูลใหม่ที่ได้จะต้องเป็นข้อมูลจริง มิใช่เป็นข้อมูลที่ลูกค้านำมาแจ้งเพื่อให้ได้วงเงินกู้ที่สูงขึ้น